

Novoletni koncert Orkestra Slovenske filharmonije

Moje špansko srce

Orkester Slovenske filharmonije
Dirigent: Jonathan Stockhammer
Solista:
Dan Zhu , violina
Rocío Bazán , pevka flamenka
Koncertni mojster: Miran Kolbl

Program:
Manuel de Falla
<i>Trirogeljnik</i>
 Uvod
 Popoldan
 Mlinaričin ples. Fandango
 Grozdje

 Ples sosedov. Seguidillas
 Mlinarjev ples. Farruca

Franz Waxman
 <i>Fantazija Carmen</i>

Manuel de Falla
<i>Trirogeljnik</i>
 Zaključni ples. Jota

*

Manuel de Falla
<i>Začarana ljubezen</i> , baletna različica
 Uvod in prizor–V votlini. Noč
 Pesem o ljubezenski bolečini
 Duh–Ples groze
 Čarobni krog. Ribičeva romanca–Opolnoči. Uroki
 Obredni ples ognja (Za odganjanje zlih duhov)–Prizor
 Pesem neumnega ognja
 Pantomima
 Ples ljubezenske igre
 Finale. Zvonovi ob zori

Emmanuel Chabrier
<i>España</i> , rapsodija za orkester

Chick Corea, prir. Emilio Solla
<i>Armandova rumba</i>

Chick Corea, prir. Emilio Solla
<i>Spain</i>

V ustvarjalnem opusu ene osrednjih osebnosti španske glasbe 20. stoletja **Manuela de Falle** (1876–1946) lahko najdemo različne vplive, od romantične ideje nacionalne kompozicijske šole in moderne, francoske občutljivosti (zlasti Debussyja) do neoklasicizma z značilnimi potezami aluzije in parodije. De Falla je za vplivnega ruskega impresarija Sergeja Djagileva in njegovo baletno skupino Ruski balet ob preporodu plesne umetnosti na začetku 20. stoletja napisal balet komičnega značaja ***Trirogeljnik*** (1919), ki je danes pogosto izvajan kot koncertna suita. Vanj je vključil ritmično razgibane ljudske plese svoje domovine ter predstavil zgodbo o slikoviti pokrajini in temperamentnih ljudeh. Dogajanje je postavljeno v skladateljevo rojstno pokrajino, Andaluzijo. Našopirjen visoki državni funkcionar s trirogeljnikom (simbolom oblasti) poskuša zapeljati mlinarjevo ženo. Ko ga ta zavrne, sklene, da ji bo nastavil past, toda mlinar sprevidi njegove namere in z zvijačo mu uspe obrniti položaj. Zgodba se konča tako, da funkcionarja razigrano položijo na odejo in mečejo v zrak.

Skladatelj nemškega rodu **Franz Waxman** (1906–1967) je poklicno pot začel v bančništvu, preden je študiral glasbo v Dresdnu in Berlinu. Nekaj časa se je preživiljal z igranjem klavirja v nočnih klubih, leta 1929 pa je za nemško filmsko podjetje UFA ustvaril glasbeno podlago za *Modrega angela*. Uspeh filma mu je leta 1934 utrl pot v Los Angeles, kjer je s svojim romantičnim slogom in darom za melodijo postal ena ključnih glasbenih osebnosti zlate dobe Hollywooda. Njegova prva izvirna glasba za *Frankensteinovo nevesto* (1935) je vplivala na žanr grozljivk, temu pa so sledile uspešne zvočne podlage za filme, kot so *Pogumni kapitani* (1937), *Rebeka* (1940) in *Nunina zgodba* (1959). Vsega skupaj je sodeloval pri 144 filmih, prislužil si je 12 nominacij za oskarja, ki ga je dvakrat osvojil, in sicer za filma *Bulvar somraka* (1950) in *Mesto pod soncem* (1951). Od Waxmanovih koncertnih del sta najpomembnejši cikel samospevov *Pesmi Terezin* in oratorij *Jozue*. Njegovo najbolj znano delo je ***Fantazija Carmen***, briljantna virtuozna skladba za violino in orkester, prvotno mišljena kot del zvočne podlage za film *Humoreska* (1947), ki temelji na temah iz slavne Bizeteve opere.

Manuel de Falla je nekaj let pred *Trirogeljnikom* napisal balet ***Začarana ljubezen*** (1915) po libretu Marie de la O Lejárraga García. Tudi v tem delu je poskušal umetnostno glasbo združiti z izrazitimi andaluzijskimi potezami, v tej zmesi pa je še posebej izpostavljena tradicionalna romska glasba. Nekateri kritiki so ob prvih izvedbah skladatelju očitali preveliko dovzetnost za tuje vplive in »obsedenost s sodobno francosko šolo«, kar naj bi bil razlog, da baletu pri občinstvu ni uspelo vzbuditi pristnega španskega razpoloženja. Podobni napadi, ki izvirajo predvsem iz španske zgodovinske težnje po izolacionizmu, so de Fallo spremljali vso kariero. *Začarana ljubezen* pripoveduje zgodbo o vdovi Candeli, ki jo kljub ljubezni do moškega z imenom Carmelo preganja duh njenega pokojnega moža, s katerim pleše vsako noč. V domači vasi jo imajo za noro, po pogovoru z vaškimi ženami pa ugotovi, da ji je bil mož nezvest z žensko po imenu Lucía. Candela in Carmelo poskušata pregnati duha z ritualnim plesom, vendar jima ne uspe. Nazadnje v ritual zvabita Lucío, ki jo duh vzame. Od zdaj naprej lahko zaljubljenca končno uživata v svoji ljubezni.

Francoski skladatelj **Emmanuel Chabrier** (1841–1894) je slovel predvsem kot avtor samospevov, klavirskih skladb in glasbeno-gledaliških del. Čeprav je zapustil razmeroma neobsežen opus, je ta močno vplival na francoske skladatelje prve četrtine 20. stoletja, kot so Claude Debussy, Maurice Ravel, André Messenger, Charles Lecocq in Francis Poulenc. Chabrier je bil še posebej vpliven zaradi svojega humorja, parodiranja in uspešnega prenašanja popularnih idiomov v visoko umetnost. Leta 1882 je odšel na potovanje po španskih pokrajinah, raziskoval tamkajšnjo ljudsko glasbo in plese ter podrobno zapisal glasbene primere in svoja odkritja. Na podlagi teh ljudskih ritmov in melodij je nastala njegova prva tehtnejša in najpopularnejša orkestrska skladba, ***España, rapsodija za orkester*** (1883), posvečena dirigentu Charlesu Lamoureuxu, ki je vodil praizvedbo. S tem se je začelo francosko navdušenje nad špansko glasbo, med drugimi pa sta Debussy in Ravel po Chabrierjevem vzoru napisala *Iberijo* oz. *Špansko rapsodijo*. Chabrierjeva *Španija* učinkovito zajame barvitost in vznemirljivost španske glasbe, ki jo je skladatelj slišal na svojih potovanjih, in razkriva njegov domiselni čut za orkestracijo.

Ameriški glasbenik, skladatelj in vodja številnih zasedb **Chick Corea** (1941–2021) velja za enega izmed najpomembnejših jazzovskih pianistov. V kategorijah jazz glasbe ima največ osvojenih nagrad grammy (27), nominiran je bil kar 72-krat, njegovo ploščo *Now He Sings, Now He Sobs* pa je Grammyjeva dvorana slavnih vključila na svoj seznam najpomembnejših albumov 20. stoletja. Začetek njegove ustvarjalne poti je zakoreninjen v tradiciji bebop glasbe, ko pa se je leta 1968 pridružil zasedbi pionirja cool jazza Milesa Davisa, je z njo vplival na razvoj in popularizacijo nove, eklektične glasbene zvrsti – jazz fusion. Tri leta pozneje je ustanovil svojo jazz fusion skupino Return to Forever, za katero so značilni močno poudarjeni latinski ritmi in razsežne romantične melodije. V osemdesetih letih je vodil Chick Corea Elektric Band, ukvarjati pa se je začel tudi s klasično glas-bo in tako denimo z dirigentom Nikolausom Harnoncourtom in pianistom Friedrichom Guldo po-snel *Koncert za dva klavirja št. 10 v Es-duru*, KV 365 Wolfganga Amadeusa Mozarta. Corea je do konca življenja ostal zavezan raziskovanju različnih glas-benih zvrsti ter sodeloval z raznovrstnimi glas-beniki in zasedbami. Več njegovih skladb je vstopilo v jazzovski repertoar standardov, vključno s ***Spain*** s plošče *Light as a Feather* (1971) in ***Armandovo rumbo*** z albuma *My Spanish Heart* (1976), ki imata značilne latinske ritme in rapsodičen značaj.

Jan Prepadnik

Slovenska filharmonija se skupaj s svojimi predhodnicami (Academia Philharmonicorum je bila ustanovljena leta 1701, Filharmonična družba 1794 in Slovenska filharmonija 1947) uvršča med najstarejše podobne institucije v Evropi. **Orkester Slovenske filharmonije** je nenehno rasel, najprej s svojimi domačimi stalnimi dirigenti, potem pa tudi s slavnimi dirigentskimi gosti, kot so Carlos Kleiber, Riccardo Muti, Charles Dutoit in Daniel Harding. Sprva je nastopal v matični dvorani Slovenske filharmonije, od leta 1982 pa pripravlja redne koncerte v kulturnem in kongresnem centru Cankarjev dom, kjer občinstvu ponuja abonmajske cikle z glasbo različnih slogovnih obdobj. Združuje najboljše domače glasbenike, ki so se jim po letu 1990 pridružili številni izstopajoči tuji inštrumentalisti. V zadnjih desetletjih so turnee in gostovanja Orkester Slovenske filharmonije vodili v najprestižnejše dvorane in na odmevne festivale po vsem svetu. Od leta 2019 je Orkester Slovenske filharmonije tudi rezidenčni orkester Festivala Ljubljana.

Jonathan Stockhammer je v rojstnem Los Angelesu študiral kompozicijo in dirigiranje. Že kot študent je na več koncertih Losangeleškega filharmoničnega orkestra nadomestil šefa dirigenta Eso-Pekko Salonena in nato postal tudi njegov asistent. Po študiju se je preselil v Nemčijo in navezal tesne stike z več znanimi evropskimi ansambli, kot so Ensemble Modern, Ensemble Resonanz in Collegium Novum iz Züricha. Dandanes se enako strastno posveča tako klasičnemu kot sodobnemu repertoarju, še posebej rad pa se udeležuje na opernem področju. Leta 2013 je tako debitiral v Newyorški mestni operi in leta 2016 v Dunajski državni operi. Sodeloval je tudi s Züriško opero, Berlinsko komično opero, Baselskim gledališčem, Flamsko in Frankfurtško opero, Berlinskimi državnimi baletom in Novimi državnimi gledališčem iz Tokia.

Dirigiral je več priznanim orkestrom in ansamblom, kot so Londonski simfonični orkester, Filharmonični orkester iz Osla, Simfonični orkester Severnonemškega radia, Simfonični orkester Frankfurtskega radia, Orkester Češke filharmonije, Orkester Philharmonia, Filharmonični orkester iz Seula in Sydneyjski simfonični orkester. Gostoval je na odmevnih festivalih, med drugimi v Salzburgu, Luzernu, Schwetzingenu, Donaueschingenu, na Beneškem bienalu, Dunajskih slavnostnih tednih in festivalu Wien Modern.

Z Ensemble Modern je za zgoščenko z deli Franka Zappe prejel nagrado Echo Klassik, za posnetek koncerta s Chickom Coreo, Garyjem Burtonom in Sydneyjskim simfoničnim orkestrom pa nagrado grammy.

Rocío Bazán, rojena v Esteponi, se je s svojim edinstvenim glasom že v otroštvu proslavila v malaških združenjih in festivalih flamenka. Leta 1999 je bila nagrajena na festivalu del Cante de las Minas, leta 2002 pa prejela nagrado Giralddillo, ki jo mladim izvajalcem flamenka podeljuje Seviljski bienale flamenka.

Kot solistka se je predstavila na najpomembnejših prizoriščih in festivalih v Španiji, med drugimi v gledališču de la Maestranza v Seville, Kulturnem centru La Térmica v Malagi in Gledališču La Latina v Madridu, na Seviljskem in Malaškem bienalu flamenka ter festivalih v Granadi, Mahónu, Jerezu in Cuevi de Nerji. Sodelovala je tudi na več festivalih flamenka v Bruslju, Toulousu in Parizu ter gostovala v Centru Suzanne Dellal za ples in gledališče v Tel Avivu in Kulturnem centru Kirchner v Buenos Airesu. Poleg tega pogosto posega po delih Manuela de Falle, njegovo *Začarano ljubezen* je že izvedla tako z Blumenburško komorno filharmonijo iz Münchna kot s Filharmoničnim orkestrom iz Malage na Festivalu španske glasbe v Cádiz.

Dan Zhu se kot eden vodilnih glasbenikov svoje generacije predstavlja tako po Severni Ameriki in Evropi kot Aziji. Sodeluje z orkestri svetovnega kova pod vodstvom dirigentov, kot so Christoph Eschenbach, Zubin Mehta, Krzysztof Penderecki, Jacek Kaspszyk, Uroš Lajovic, Alexander Rahbari, En Shao, Carl St. Clair, Muhai Tang, Ralf Weikert in Long Yu, ter gostuje na festivalih v Salzburgu, Verbierju, Kuhmoju, Marlboru, Marvãu, zvezni deželi Schleswig-Holstein in Spoletu ter na festivalih Ravinia, George Enescu in Pablo Casals v Pradesu.

Med nedavnimi nastopi velja izpostaviti koncerta s Christophom Eschenbachom v Kennedyjevem centru in pekinškem Narodnem središču za uprizarjajoče umetnosti NCPA, poustvaritev celotnega cikla Beethovnovih violinskih in klavirskih sonat s Kun-Woo Paikom ter sodelovanja s priznanimi sestavi, med drugimi z Orkestrom Glasbenega maja v Firencah, s Camerato Salzburg, s Filadelfijskim orkestrom, s Simfoničnim orkestrom iz Tokia, s Korejskim komornim orkestrom in Filharmoničnim orkestrom iz Hongkonga.

Udeležuje se tudi kot komorni glasbenik. Sodeluje s pianisti, kot so Philippe Entremont, Peter Frankl, Richard Goode, Lang Lang in Jean-Yves Thibaudet, ter inštrumentalisti, kot so Joshua Bell, Henri Demarquette, Nobuko Imai, Miša Majski in Paul Meyer. Od leta 2020 redno koncertira tudi s Triom 3D, v katerem igra z violistko Diemut Poppen in violončelistom Danjulum Ishizakajem.

Novoletni koncert
1. januar 2025 ob 18.00

*Drage obiskovalke,
cenjeni obiskovalci!*

*Vstopite v novo leto
slavnostno
in ognjevito,
naj bo polno
veselja
in strasti!*

Srečno 2025!

Orkester Slovenske filharmonije
Kongresni trg 10, 1000 Ljubljana, Slovenija; www.filharmonija.si

cankarjev dom

Prešernova cesta 10, 1000 Ljubljana, Slovenija; www.cd-cc.si
Izdal: Cankarjev dom, kulturni in kongresni center, 2025
Zanj: Jure Novak, generalni direktor
Lektorirala: mag. Sonja Košmrlj
Celostna podoba: Agencija ARIH
Oblikovala: mag. Maja Gspan Vavpetič
Program javne službe Cankarjevega doma sofinancira
Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

Ustanoviteljica Slovenske filharmonije je Vlada Republike Slovenije.
Dejavnost Slovenske filharmonije financira Ministrstvo za kulturo.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

cankarjev dom

Gallusova dvorana

